

ENTREVISTA

Jesús Moncada
ESCRITOR

>>>

Ha venut 75.000 exemplars de 'Camí de sirga', que s'ha traduït a onze llengües. Els altres llibres també s'han venut bé. Se sent ben pagat com a escriptor?

El fet d'editar-me un llibre ja em fa sentir ben pagat. A més, no em puc queixar del bon acolliment de les crítiques. I a l'estranger els meus llibres funcionen.

Volia dir si se sent recompensat econòmicament.

Amb algunes traduccions puc viure d'escriure, però amb sobrietat. Els escriptors també paguem lloguer. I això no ho dic per lamentar-me, perquè jo visc de l'escriptura i tinc prou mitjans per dedicar-me al que m'agrada, que és escriure. Joestic disposat a sacrificar tota una sèrie de coses a canvi de dedicar-me exclusivament a escriure.

Potser no hi ha més de deu escriptors que puguin viure de la literatura en català.

Em sap greu això. M'agradaria que hi haguessin molts més escriptors que es poguessin dedicar

exclusivament a escriure. És la situació ideal de l'escriptor: pagar i completar la seva obra. Estremida memòria m'ha costat moltíssimes hores de feina, quatre anys de dedicació gairebé exclusiva.

No ha rebut ofertes per 'guanyar' algun premi?

M'han temptat per canviar d'editorial, però mai per

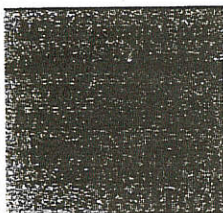
presentar-me a un premi. Jo només em vaig presentar als premis en aquelles èpoques tan difícils de publicar, i em va ajudar per treure el primer llibre. Després no n'he volgut saber res.

Però la temptació de cobrar sis milions de cop.

Passo d'això. No critico la gent que es presenta als premis, però jo no ho faig.

Però no creu que la peculiar situació del català fa que calguin ajuts peculiars.

No crec que els ajuts que hi ha per a la creació literària estimulin gaire la creativitat dels escriptors. No sé si aquest és el sistema idoni. Penso que és començar la casa per la teulada i que hi ha sistemes més efectius. Em sembla preferible estimular la lectura del català, l'hàbit de llegir i les traduccions d'obres catalanes a altres llengües. Tampoc no entenc massa això de la fidelitat a la llengua, la possibilitat de comprar

fidelitats. Jo escric en català sense cap ajut i si no hi ha cap daltabaix continuaré escrivint en català.

Se'l considera un solitari dins del gremi d'escriptors.

Em mantinc al marge de tots els grups i grupets, perquè a mi només m'agrada escriure. Ara col·laboraré amb l'editorial per promocionar el llibre, almenys fins per Sant Jordi, perquè s'ha de fer. Només hi ha una cosa que tinc sagrada: si un institut reclama la meua presència hi vaig, però és l'única activitat que faig.

¿La possibilitat de veure al cinema 'Camí de sirga'?

TV3 es va reservar els drets del film i al final van dir que no tenien pressupost. Gonzalo Herralde també em va dir: que li encantaria portar-la al cinema, però que ho veia difícil pel seu cost. Ho comprenc, perquè és molt complex portar aquesta novel·la al cinema.

El conjunt dels cinc títols armen de coherència un poderós univers narratiu que recupera, per a la veritat de la literatura, els trets d'una ciutat antiga, vila nadiua de l'autor, que ara dorm al fons encallat del pantà.

A l'hora de cosir les peces d'aquest

univers literari, Jesús Moncada no s'ha deixat endur pel forat de cap parany sentimental ni ha caigut en la trampa d'entonar el lament elegíac d'un món perdut. El seu objectiu és fer reviure els contorns de la vella Mequinensa i per això els ha carregat de vitalisme, els ha donat un plantejament coral i ha construït retalles bigarrats amb tocs de realisme màgic, presidits pel costumisme violat d'una trepa de minaires i llauters engrescats que fan costat a plàcids funcionaris, burgesos i menestrals. Els contes foren, d'entrada, el tempteig d'essorranys previs a les novel·les posteriors, en la primera de les quals, *Camí de sirga*, encara la història de Mequinensa entre 1914 i 1971: de l'esplendor miner de la Primera Guerra Mundial fins a la història del pantà, la construcció polèmica de la nova ciutat i el moviment agònic de la vella població.

La galeria de les estàtues marcà un gest de diferència en un moviment de doble pivot. El present de la novel·la és d'apuntament biogràfic (uns llunyans dies de 1957 que campen pel món urbà d'una Torrelloba calcada de Saragossa), mentre que el passat, vint anys enrere, pertany al feu de Mequinensa en l'ensulada de la Guerra Civil espanyola. Per separar-la del plantejament col·lectiu de *Camí de sirga*, la segona novel·la de Jesús Moncada ullava el destí tràgic d'una nissaga familiar i consolidava un dels narradors més sòlids de la literatura catalana actual. Alhora, apuntalava les traces d'un mite geogràfic i literari en una línia que no s'allunya de precedents tan nobles com el comtat de Yoknapatawpa en l'obra de William Faulkner, el Macondo de Gabriel García Márquez o Región de Juan Benet.

ANÀLISI

El mite continua

ISIDOR CÒNSUL

L'obra de Jesús Moncada evoca, recreant-lo, el món de la vella Mequinensa que colga sota les aigües del pantà de Riba-roja. A la seva recuperació mítica ha dedicat el gruix d'una trajectòria narrativa iniciada amb els contes d' *Històries de la mà esquerra* (1981) i *El cafè de la granota* (1985), i continuada, fins ara, en tres novel·les: *Camí de sirga* (1988), *La galeria de les estàtues* (1992) i *Estremida memòria* (1997).

El conjunt dels cinc títols armen de coherència un poderós univers narratiu que recupera, per a la veritat de la literatura, els trets d'una ciutat antiga, vila nadiua de l'autor, que ara dorm al fons encallat del pantà.

A l'hora de cosir les peces d'aquest

univers literari, Jesús Moncada no s'ha deixat endur pel forat de cap parany sentimental ni ha caigut en la trampa d'entonar el lament elegíac d'un món perdut. El seu objectiu és fer reviure els contorns de la vella Mequinensa i per això els ha carregat de vitalisme, els ha donat un plantejament coral i ha construït retalles bigarrats amb tocs de realisme màgic, presidits pel costumisme violat d'una trepa de minaires i llauters engrescats que fan costat a plàcids funcionaris, burgesos i menestrals. Els contes foren, d'entrada, el tempteig d'essorranys previs a les novel·les posteriors, en la primera de les quals, *Camí de sirga*, encara la història de Mequinensa entre 1914 i 1971: de l'esplendor miner de la Primera Guerra Mundial fins a la història del pantà, la construcció polèmica de la nova ciutat i el moviment agònic de la vella població.

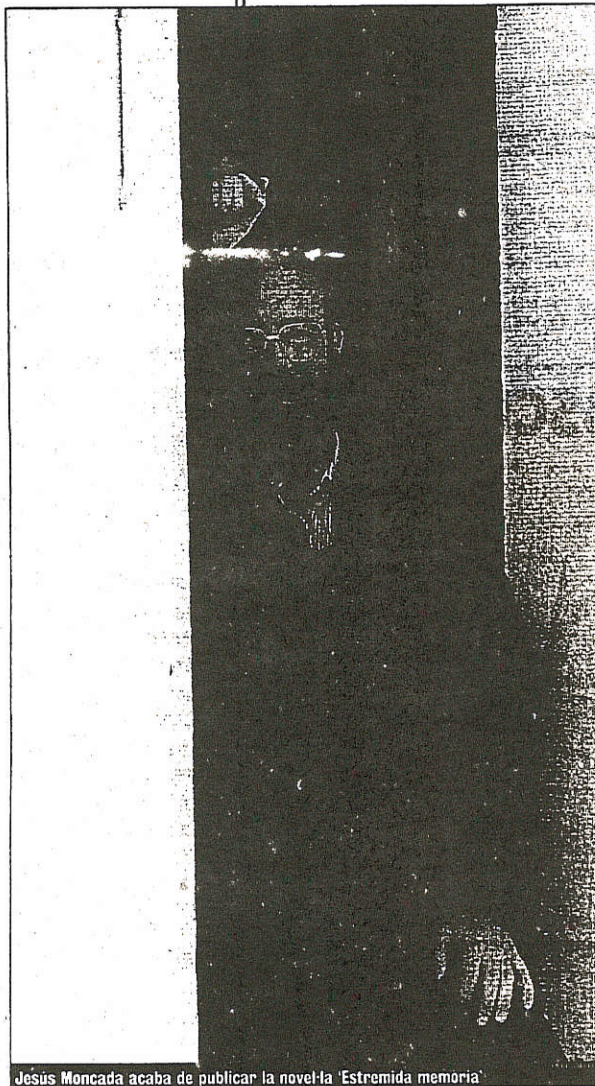
La galeria de les estàtues marcà un gest de diferència en un moviment de doble pivot. El present de la novel·la és d'apuntament biogràfic (uns llunyans dies de 1957 que campen pel món urbà d'una Torrelloba calcada de Saragossa), mentre que el passat, vint anys enrere, pertany al feu de Mequinensa en l'ensulada de la Guerra Civil espanyola. Per separar-la del plantejament col·lectiu de *Camí de sirga*, la segona novel·la de Jesús Moncada ullava el destí tràgic d'una nissaga familiar i consolidava un dels narradors més sòlids de la literatura catalana actual. Alhora, apuntalava les traces d'un mite geogràfic i literari en una línia que no s'allunya de precedents tan nobles com el comtat de Yoknapatawpa en l'obra de William Faulkner, el Macondo de Gabriel García Márquez o Región de Juan Benet.

L'art de narrar

Estremida memòria furga les arrels del mite i rescata uns fets que trasbalsaren Mequinensa entre l'agost i el novembre de 1877. La novel·la reconstrueix la tragèdia de la Vallcomuna, entre Casp i Mequinensa, i l'enrenou que se'n derivà mesos més tard, en un marc històric que guarda el record recent de la darrera carlinada i la restauració borbònica de 1875. Al fons del relat s'hi perfila una vila que treballa les mines de lignit, fa el transport d'hommes i mercaderies per l'Ebre i és habitada per una munió de cognoms familiars al lector moncadia: els avantpassats de les mateixes nissagues que transiten la resta de la seva narrativa.

Ara bé, el repte literari d' *Estremida memòria* no juga només per la banda del misteri ni la bondat d'un argument poc o molt singular. Com en les bones novel·les, la gràcia deriva de l'art de narrar i del talent de l'escriptor a l'hora de desplegar-hi una història i articular-hi el gruix compacte d'un corpus novel·lesc. En aquest cas, Jesús Moncada parteix de l'estratègia del manuscrit trobat, d'un escrivà del jutjat de Casp que va seguir el detall de la tragèdia i fa moure el relat per l'espinada d'un doble temps narratiu.

Els fets que sotragaren la vida de Mequinensa l'estiu i la tardor de 1877 acabaren embromats, amb el pas del temps, per la llegenda i la truculència dels romanços de cec. Ara, el manuscrit trobat retorna un rigor testimonial als fets i ajuda el novel·lista en el deure estricte de llaurar dret. El contrapunt definitiu, però, el dona una veu actual que coneix la veritat i que ha facilitat al novel·lista una còpia del text de l'escrivà. És un personatge tafaner que participa en la construcció de la novel·la, la comenta sagacament i afegeix postilles d'enorme interès. És així que la història arriba a la claror des de la fosca inicial, com si es tractés d'un gran escenari teatral amb un teló que s'alça majestuós i lent fins a deixar al descobert els complexos elements i interessos personals de tota la trama.

Jesús Moncada acaba de publicar la novel·la 'Estremida memòria'